

Hallituksen esitys
eduskunnalle eurooppalaista
medianvapausasetusta
täydentäväksi lainsäädännöksi
HE 32/2025 vp.

Liikenne- ja viestintävaliokunta
21.5.2025
Ismo Huhtanen

Kansallisen hankintatietovarannon riittävää kattavuutta ja toteuttamisen kiireellisyyttä tulisi korostaa valiokunnan mietinnössä

- Hankintatietovaranto on erittäin kannatettava ja kiireellinen hanke. Mediatyhtiöiden tulisi saada tieto viranomaisista ja julkisista tahoista helposti suoraan kansallisesta hankintatietovarannosta. Se helpottaisi olennaisesti mediatyhtiöitä täyttämään oman, uuden tiedon julkistusvelvoitteensa.
- Hankintatietovarantomallin tärkeä etu on merkittävästi kevyempi hallinnollinen taakka sekä Liikenne- ja viestintävirastolle että muille viranomaisille ja julkisille tahoille. Eesityksen mukaan kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien sekä niiden liikelaitosten tulisi jatkossa raportoida valtion mainontaa koskevat tiedot osana kuntalain ja hyvinvointialueesta annetun lain mukaista taloustietojen raportointia.
- Esitetty malli on sekä Suomelle kokonaisuutena edullisin että sananvapauden turvaamisen kannalta paras ratkaisu.
- Hankintatietovaranto toteuttaa julkisuusperiaatetta ja lisää yhteiskunnan avoimuutta.
- Avoimuuden lisääminen mahdollistaa faktapohjaisen julkisen keskustelun muun muassa siitä, miten julkisia varoja käytetään ilmoitus- ja mainostilan hankintaan globaaleilta alustayhtiöitä sen sijaan, että viranomaiset ja muut julkiset tahot hankkivat ilmoitus- ja mainostilaa hankittaisiin kotimaisilta mediatyhtiöiltä.

Valiokunnan tulisi mietinnössään korostaa, että

- *On hyvin tärkeää varmistaa hankintatietovarannon osalta, että tietovarantoon kerättävät ja sitä kautta julkaistavat tiedot sisältävät myös viranomaisten ja julkisten tahojen, kuten julkisomisteisten yhtiöiden, mainos-, markkinointi- ja ilmoitustoimintaa koskevat ostotiedot medianvapausasetuksen velvoitteiden mukaisesti.*
- *Kattava hankintatietovaranto tulisi saada käyttöön mahdollisimman pian.*
- Valiokunnan tulisi kiinnittää huomiota myös valvontaviranomaisena toimivan Liikenne- ja viestintäviraston valvontasuunnitelmiin siten, että varsinainen viranomaisvalvonta asiassa alkaisi vasta vuoden 2026 osalta vuonna 2027.
- Tavoitteena tulisi olla, että viranomainen odottaa ja aloittaa aktiivisemmän valvonnan vasta, kun hankintatietovaranto olisi kaikkien julkisten tahojen käytössä.

Viranomaisten ja julkisomisteisten yhtiöiden uudet lisävelvoitteet ovat omiaan vaarantamaan media-alan mainos- ja ilmoitustuottoja

- Media-alan huolena on, että medianvapaussäädöksen uudet valtion mainontaan liittyvät viranomaisille ja julkisille tahoille, esimerkiksi kunnille ja kunta- ja valtio-omisteisille yhtiöille, kohdistetut velvoitteet lisäävät niiden järjestelmä- ja muita kustannuksia ja työmäärää.
- Nykyisessä taloudellisen niukkuuden ajassa uudet velvoitteet ovat omiaan johtamaan siihen, että erityisesti kunnat, pienemmät viranomaiset ja kuntayhtiöt vähentävät ilmoitus- ja mainostilan hankintaa media-alalta ja erityisesti lehdistöltä kuten paikallislehdiltä.
- Media-alan huolella on merkitystä, kun tiedossa on muuan muassa se, että verkko- ja muun digitaalisen mainonnan eurot menevät yhä suuremmassa osin suurille kansainvälisille teknologiayhtiöille, Googlelle ja Metalle.
- Kotimaisella julkisten tahojen mainos- ja ilmoitusrahoituksella on merkitystä media-alan elinvoimalle – ja sitä kautta esimerkiksi tiedon huoltovarmuudelle.

Yleisradion sulkeminen soveltamisalan ulkopuolelle ei vastaa uuden EU-lain tarkoitusta ja on vastoin tavoitetta lisätä Yleisradion avoimuutta

- Osakeyhtiönä Yleisradio on hyvin erilainen toimija kuin Sitra tai Ulkopoliittinen instituutti. Toisin kuin esityksessä tuodaan esille, rinnastuu Yleisradio valtio-omisteiseen osakeyhtiöön, eikä autonomisiin ylipestoihin, Sitraan tai Ulkopoliittiseen instituuttiin.
- Rinnastus on relevantti Yleisradion toimituksellisen – vastaavien toimittajien vastuun alla olevan – työn kannalta, mutta rinnastus ei ole relevantti ja todellisuutta vastaava Yleisradion osalta yhtiönä.
- Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty näkemys ei vastaa medianvapausasetuksen periaatteita ja tarkoitusta. Asetuksen tarkoitus on lisätä näkyvyyttä siihen, miten julkisia varoja käytetään viranomaisten ja muiden julkisten tahojen ilmoitus- ja mainostilan hankintaan.
- Yleisradio edistää ja markkinoi omaa toimintaansa myös sosiaalisen median palveluja hyödyntäen. Kaikki Yleisradion jakama oman toimintansa edistämiseksi ja markkinoimiseksi tarkoittama aineisto ei ole Yleisradion toimituksellista ohjelma-aineistoa. Joukossa on myös muuta aineistoa kuten yhtiön toiminnan markkinointi- ja promoamisaineistoa.
- Siitä, miten paljon Yleisradio käyttää vuosittain varoja ilmoitus- ja markkinointipalveluiden hankintaan globaaleilta alustayhtiöitä (esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa), tulisi kansalaisten saatavilla olla tieto avoimesti vuosittain.

Media-alan konsolidaatiokehitys ei kaipaakaan kansallista lisäsääntelyä

- Yleistä kilpailuoikeutta tiukemmat esteet konsolidaatiolle saattaisivat Suomessa ennemminkin kaventaa kuin lisätä sisältöjen tai sisältötarjonnan moniarvoisuutta.
- Medialiitto kannattaa, että Liikenne- ja viestintävirastolle esitetty arviointivelvoite koskisi vain sellaisia media-alan yrityskauppoja, jotka täyttävät kilpailulain mukaiset yrityskauppavalvonnan liikevaihtorajat. On tärkeää, että Suomeen ei tuoda kansallista lisäsääntelyä, joka olisi omiaan lisäämään laajemmin media-alan konsolidaatiokustannuksia.
- Lehdistön laatu- ja erikoistumisen tason ylläpitäminen edellyttää kustantajien riittävää absoluuttista kokoa. Digitalisoituminen ja jatkuvasti kehittyvä teknologia vain korostaa tätä tarvetta.
- Tiedotusvälineiden toimituksellista riippumattomuutta on suojattu Suomessa jo vuosikymmeniä lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 4 §:n (Vastaava toimittaja) ja Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeiden kirjauksilla. Tiedotusvälineen omistuksen muutos ei Suomessa vakiintuneesti vaikuta tiedotusvälineen toimitukselliseen riippumattomuuteen.
- Taloudellisesti vahvempi ja vakavaraisempi mediayhtiö omistajana takaa tiedotusvälineelle ja sen toimitukselliselle työlle vapauden ja riippumattomuuden.

Minimisääntelyn periaate on kannatettava

- Esitys perustuu minimisääntelyn periaatteelle, ja siinä pyritään välttämään sekä minimoimaan kotimaiselle media-alalle uudesta EU-laista seuraavaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.
- Toimituksellista riippumattomuutta koskeva kansallinen sääntely ja itsesääntely on riittävää.
- Medialiitto kannattaa eurooppalaisen medianvapausasetuksen myötä tapahtuvaa lähdesuojaan oikeutettujen henkilöiden piirin laajentumista.